

Tiedote 19.6.2003

Raportti Suomeen sopeutumisesta

Mangopuun juurelta kuusen katveeseen – asiakkaana maahanmuuttajaperhe

Lastensuojelun Keskusliiton julkaisema raportti Mangopuun juurelta kuusen katveeseen käsittelee maahanmuuttajaperheen sopeutumista Suomeen. Teos tuo esille itähelsinkiläisten maahanmuuttajavanhempien ja sosiaalitoimen työntekijöiden näkemyksiä. Kyselyn ja haastattelujen avulla kerätystä aineistosta käyvät ilmi niin vanhempien hämmennys suomalaisen palvelujärjestelmän toimintatapoja kohtaan kuin työntekijöiden paineet kuormitetuissa sosiaalipalveluissa.

Kirja piirtää myös tilastojen avulla kuvaa Helsingistä etnisesti monimuotoisena kaupunkina ja pohtii, mitä haasteita maahanmuuttajat tuovat mukanaan palveluille. Samalla se kannustaa kysymään, voiko maahanmuuttajien kotoutumisen tarkastelu antaa viitteitä hyvinvointipalvelujemme tilasta yleensä.

Lasten kasvaminen Suomessa tuo maahanmuuttajaperheiden elämään hämmentäviä asioita. Lasten ja nuorten kasvuun liittyvät kysymykset hiertävät perhesuhteita. Arkipäivän syrjintä ja rasismi tuovat oman lisänsä maahanmuuttajaperheiden ongelmiin. Monessa kodissa pyritään suojelemaan lasta rajoittamalla tämän vuorovaikutusta ympäristön kanssa.

”...Lapsi ei pääse ulos, täällä vanhempi ei halua, koska vanhemmat ajattelee että täällä on paikkoja, josta lapsi saa helposti tupakkaa tai kaljaa tai viimein huumeita.”

Kun esimerkiksi somaliperhe suojautuu Suomessa asuessaan tiiviisti kodin piiriin, kääntyvät vanhempien ajatukset usein kotimaahan ennen sotaa. Somalialainen äiti muistelee, miten hänen perheensä istui kotoisassa pihapiirissä hedelmäpuun alla. Kukaan ei ollut yksin, ja lasten kasvattamiseen osallistui koko yhteisö. Suomessa taas erilaiset vaarat tuntuvat vaanivan jo kotiovella, ja vanhempia pelottaa lasten kasvu murrosikään:

”...saatoin olla koko päivän poissa kotoa (Somaliassa), eikä vanhemmilla ollut lainkaan huolta! Vanhemmat tunsivat, että olen koko ajan turvassa. Mutta nyt, jos lapseni ovat puoli tuntia ulkona, heti minun täytyy mennä katsomaan, mitä tekevät, ovatko turvassa vai eivät...”

Haastatellut vanhemmat ymmärsivät kuitenkin, ettei lapsen toiminnan liika rajoittaminen ole kestävä ratkaisu. He toivat esille pelkonsa siitä, että mielekkään toiminnan puuttuessa lapset lähtevät ”äidin helmoista suoraan rautatieaseman jengeihin”.

Yhteisöllisen turvaverkoston muuttuminen pirstaleiseksi palvelujärjestelmäksi on suuri muutos monelle maahanmuuttajalle. Ongelmia kohtaavien perheiden auttamista voi vaikeuttaa lastensuojelua kohtaan tunnettu epäluulo.

”Mutta ehkä se lastensuojelun käsittäminen maahanmuuttajilla aiheuttaa enemmän pelkoja, et sit usein kuulen maahanmuuttajan sanovan, että yrität viedä minun lapseni. Ehkä siinä alkuvaiheessa ennen kuin se luottamus on saatu aikaan.”

Luottamuksen saavuttamisen ja oikein suunnattujen tukitoimien jälkeen voidaan maahanmuuttajaperheiden kanssa tehtävässä työssä kuitenkin odottaa tuloksia jopa nopeammin kuin valtaväestön parissa.

”Koska kulttuuriristiriidat ja lapsen tilanteen ymmärtäminen tässä yhteiskunnassa on jollain tavalla puutteellista sillä vanhemmalla niin siihen voi olla helpompi vaikuttaa avohuollon tukitoimenpiteillä kuin esimerkiksi pitkälle edenneeseen päihdeongelmaan, kun taas ajatellaan kantaväestön tyypillistä ongelmaa lastensuojelutilanteissa.”

Teoksessa sivutaan myös yhteiskuntapoliittista keskustelua etnisistä suhteista ja monikulttuurisuudesta. Siinä suhtaudutaan kriittisesti yksinkertaistaviin selityksiin, joita helposti esitetään puhuttaessa maahanmuuttajien ongelmista ja etnisten vähemmistöjen ja valtaväestön suhteista. Kun keskitytään puhumaan kulttuurieroista ja kulttuurikonflikteista sivuutetaan helposti muut yhteiskunnalliset ja yksilölliset tekijät.

Sosiaalityössäkin huomion keskittyminen kulttuurieroihin ei välttämättä johda tuloksiin. Maahanmuuttajaperheiden sopeutumisongelmien syyt ovat monimuotoisia ja niihin tulisi paneutua nykyistä paremmin. Kirjoittajat haluavat nostaa esille yhdistäviä tekijöitä erojen sijaan. Ehkä tärkein yhdistävä tekijä ovat lapset. Levottomassa maailmassa huoli lapsista on yhteinen. Eräs maahanmuuttajaisä kiteyttää:

”Kaikki haluavat lapselleen hyvän tulevaisuuden”.

Haastatellut maahanmuuttajavanhemmat kaipasivat ehkäiseviä tukitoimia. Erilaiset matalan kynnyksen palvelupisteet ovat tervetulleita. Olisi myös toivottavaa, että asuinalueiden yleinen kehittäminen kohtaisi maahanmuuttajatyön kehittämisen. Jos huoli lapsista ja yhteisöllisyyden kaippu onnistuttaisiin kääntämään yhteiseksi toiminnaksi, voisi se olla yksi avain entistä parempaan vuorovaikutukseen maahanmuuttajien ja valtaväestön välillä.

Lisätietoja: Taina Martiskainen, Lastensuojelun Keskusliitto
p. 040-731 3014 (28.7. alkaen myös (09) 3296 0203)

Kirjoittajat: Sinikka Ikäläinen & Taina Martiskainen & Maritta Törrönen
Julkaisija: Lastensuojelun Keskusliitto
nid., 123 sivua
ISBN 951-9424-43-1
Tilaukset: lskl.toimisto@lskl.fi, puh. (09) 329 6011